

9 клас

Урок № 4

Дата:

ФОРМИ СУСПІЛЬНОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ ВИРОБНИЦТВА.

Очікувані результати НПД: учні розуміють та обґрунтовують форми суспільної організації виробництва (концентрація (зосередження), дисперсія (розосередження), комбінування, спеціалізація, кооперування, агломерування).

Розвивальна та виховна мета: розвивати вміння виділяти істотні ознаки, узагальнювати, робити висновки, здатність до пошуку та засвоєння нових знань: розвивати культуру спілкування .

Тип уроку: комбінований.

Обладнання: підручники, атласи, комп'ютер, проектор (інтерактивна дошка), мультимедійна презентація.

Опорні та базові поняття: виробництво, промисловість, сільське господарство, послуги, концентрація, спеціалізація, кооперування, комбінування, агломерування.

Хід уроку

I. ОРГАНІЗАЦІЙНИЙ МОМЕНТ

II. АКТУАЛІЗАЦІЯ ОПОРНИХ ЗНАНЬ, УМІНЬ І НАВИЧОК

Назвіть сектори національної економіки.

Який зв'язок існує між економічним розвитком країни та співвідношенням секторів національної економіки?

Перевірка домашнього завдання. Обговорення питання «На які галузі сфери послуг припадає найбільша частка зайнятих в:

- а) в Україні;
- б) Німеччині;
- в) Єгипті».

III. МОТИВАЦІЯ НАВЧАЛЬНОЇ ТА ПІЗНАВАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ УЧНІВ

З часу виникнення людини основою її життя є праця. Саме завдяки праці людина забезпечує свої потреби для життя та розвитку. За минулі тисячоліття люди навчилися узгоджувати та об'єднувати працю мільйонів людей. Їх спільні зусилля, спрямовані на виконання якоїсь роботи, тепер мають науково обґрунтовані форми організації праці. Про їх основні особливості ви дізнаєтеся сьогодні на уроці.

Повідомлення теми, цілей і завдань уроку.

IV. ВИВЧЕННЯ НОВОГО МАТЕРІАЛУ

1. Що таке виробництво

Виробництво — це процес створення матеріальних благ та послуг, які потрібні для існування та розвитку суспільства. Історично воно пройшло тривалий шлях розвитку від виготовлення найпростіших продуктів до виробництва найскладніших технічних систем. Провідні галузі — промисловість та сільське господарство.

Промисловість — об'єднує підприємства, що виробляють знаряддя праці й товари народного споживання. **Сільське господарство** складається з галузей, що займаються вирощуванням культурних рослин (рослинництво) та розведенням свійських тварин (тваринництво) з метою забезпечення населення продуктами харчування та окремі галузі промисловості сировиною.

Результатом діяльності галузей нематеріального виробництва є **послуги** — блага, що надають не у вигляді речей, а у формі діяльності.

Сучасне суспільство зацікавлене у високій ефективності виробництва. Чим менші витрати на випущену продукцію, тим ефективнішим є виробництво. Показником ефективності є собівартість продукції — витрати підприємства на виробництво та реалізацію одиниці продукції.

2. Основні форми організації виробництва

Перегляд мультимедійної презентації.

Визначення переваг та недоліків різних форм організації виробництва (робота в парах).

Оформлення таблиці в зошитах (або окремих картках).

Назва форми організації	Суть процесу організації	Переваги	Недоліки	Застосування

Для досягнення високої результативності та забезпечення економічного зростання національного господарства використовують різні форми організації виробництва:

1) **Концентрація** — це процес зосередження виробництва, робочої сили, засобів праці на великих підприємствах. Зростання концентрації виробництва відбувається за рахунок розширення активних підприємств, будівництва нових великих підприємств або об'єднання підприємств.

Переваги: можливість комплексно використовувати сировину і матеріали; забезпечення масового випуску продукції, зниження її собівартості. Недоліки: складність управління, неможливість швидкого перепрофілювання, погіршення екологічного стану території. Тому існує й зворотний процес — **деконцентрація** (або дисперсія) виробництва, яка виражена в розвитку мережі малих та середніх підприємств. Концентрація виробництва характерна для таких галузей, як електроенергетика, нафтохімія, металургія, машинобудування і військово-промисловий комплекс.

2) **Спеціалізація** виробництва — зосередження діяльності підприємства на виробництві певної однорідної продукції. В основі спеціалізації лежить поділ праці. Переваги: створення продукції високої якості; зменшення витрат на виробництво продукції за рахунок вищого рівня механізації та автоматизації праці, застосування кваліфікованої робочої сили.

Недоліки: монотонність праці; складність в регулюванні оптимальної кількості продукції.

Різні форми спеціалізації широко застосовують у машинобудуванні.

3) **Кооперування** являє собою виробничі зв'язки між підприємствами, які беруть участь у виробництві певної продукції. Кооперування безпосередньо зв'язане з розвитком спеціалізації виробництва. Переваги: кооперування забезпечує тісну взаємодію спеціалізованих підприємств. Наприклад, для збирання автомобілів КРАЗ отримує продукцію від 135 суміжних підприємств. Недоліки: залежність від своєчасного постачання продукції. Кооперування також властиве для машинобудування.

4) **Комбінування** — форма організації суспільного виробництва, яка полягає в поєднанні на одному підприємстві (комбінаті) кількох виробництв різних галузей. Кінцевий продукт одного виробництва (цеху) є сировиною для іншого, і так до виготовлення основної продукції. Переваги: забезпечує послідовну обробку сировини, економію на її транспортуванні; забезпечує комплексну переробку сировини (наприклад, з нафти отримують бензин, газ, солярку, мастила); використання відходів основного виробництва (наприклад, отримання сірчаної кислоти як продукту використання відходів чорної металургії і виробництва коксу). Недоліки: висока концентрація, екологічні проблеми. Текстильна, хімічна та лісохімічна промисловість, металургія.

5) **Агломерування** — це процес встановлення та розширення стійких виробничих зв'язків між суміжними територіями, що приводить до утворення промислових агломерацій.

V. УЗАГАЛЬНЕННЯ І СИСТЕМАТИЗАЦІЯ ЗНАНЬ

Назвіть основні форми організації виробництва. Поясніть, з якою метою їх застосовують.

VI. ПІДСУМОК УРОКУ. РЕФЛЕКСІЯ

Прийом «Роблю висновок»

Продумані форми суспільної організації виробництва сприяють економному та комплексному використанню матеріальних ресурсів, зниженню затрат праці.

Завдяки збалансованій просторовій організації виробництва досягають раціонального обміну продукцією, інформацією, енергією, здійснюють ефективне управління та рівномірний розвиток виробничих, соціальних, культурних та інших сфер суспільства країни, регіонів світу.

VII. ДОМАШНЄ ЗАВДАННЯ

1. Підручник, опрацювати § 5.

2. З'ясувати, які форми організації виробництва застосовують на підприємствах, що розташовані у вашій місцевості.